

Undersökningen om den lokala demokratin i kom- muner och landsting 2012

ME0002

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde	2
A.2	Statistikområde	2
A.3	SOS-klassificering	2
A.4	Statistikansvarig	2
A.5	Statistikproducent	2
A.6	Uppgiftsskyldighet	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik	3
A.11	Statistikanvändning	4
A.12	Uppläggning och genomförande	4
A.13	Internationell rapportering	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
B	Kvalitetsdeklaration	4
B.0	Inledning	4
B.1	Innehåll	5
1.1	Statistiska målstorheter	5
1.1.1	Objekt och population	5
1.1.2	Variabler	5
1.1.3	Statistiska mått	6
1.1.4	Redovisningsgrupper	6
1.1.5	Referenstider	6
1.2	Fullständighet	6
B.2	Tillförlitlighet	7
2.1	Tillförlitlighet totalt	7
2.2	Osäkerhetskällor	7
2.2.1	Urval	7
2.2.2	Ramtäckning	7
2.2.3	Mätning	7
2.2.4	Svartsbortfall	7
2.2.5	Bearbetning	7
2.2.6	Modellantaganden	8
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått	8

<i>B.3</i>	<i>Aktualitet</i>	8
3.1	Frekvens	8
3.2	Framställningstid	8
3.3	Punktlighet	8
<i>B.4</i>	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	8
4.1	Jämförbarhet över tiden	8
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	9
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	9
<i>B.5</i>	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	9
5.1	Spridningsformer	9
5.2	Presentation	9
5.3	Dokumentation	9
5.4	Tillgång till primärmaterial	9
5.5	Upplysningstjänster	9

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Demokrati

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Ämnesövergripande statistik

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS): Nej

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24300
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Johan Wilén
Telefon: 08-506 945 16
Telefax: 08-506 947 72
E-post: valstatistik@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24300
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Johan Wilén
Telefon: 08-506 945 16
Telefax: 08-506 947 72
E-post: valstatistik@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

A.8 Gallringsföreskrifter

Gallringsföreskrifter är inte relevant eftersom undersökningen inte behandlar personuppgifter.

A.9 EU-reglering

Statistiken berörs inte av någon EU-reglering.

A.10 Syfte och historik

Syftet med undersökningen är att producera statistik över den lokala demokratin utveckling och funktionssätt i kommuner och landsting. Statistiken ska ge en beskrivning av kommuner och landsting avseende organisation, intern kontroll och revision, samarbetsformer, brukarrelationer, information och service samt medborgarrelationer.

Bakgrunden till undersökningen är ett regeringsuppdrag till Statskontoret i maj år 1998 som bestod i att dels kartlägga samtliga kommuners och landstings organisations-, styr- och verksamhetsformer, dels föreslå former för ett fortsatt utvecklingsarbete vad gäller nationell uppföljning av förnyelsearbetets effekter på den lokala demokratin och medborgarnas rättssäkerhet. Resultatet av uppdraget återfinns i Statskontorets rapport *Organisations- och verksamhetsformer i kommuner och landsting* (1999:38). Därefter fick Statskontoret i juni år 2000 i uppdrag att föreslå ett system för kontinuerlig uppföljning av förnyelsearbetet i kommuner och landsting. Uppföljningen skulle inriktas på väsentliga nyckeltal som kan belysa organisations-, styr- och verksamhetsformer samt demokrati och rättssäkerhet. Uppdraget avrapporterades genom Statskontorets rapport *Uppföljning av förnyelsearbetet i kommuner och landsting* (2002:5). I denna rapport föreslog Statskontoret vilka variabler en databas avsedd för en sådan uppföljning bör innehålla, hur ofta och på vilket sätt dessa variabler bör samlas in. Vidare föreslog Statskontoret att SCB borde vara huvudman för drift och utveckling av databasen.

Med utgångspunkt från Statskontorets rapport gav regeringen SCB i september 2002 ett uppdrag *om statistik som rör den lokala demokratin utveckling och funktionssätt m.m.* (Ju2002/6398). Uppdraget innefattade flera delar och en del bestod i att uppdatera de uppgifter som Statskontoret samlat in. Den uppdateringen skedde huvudsakligen genom enkätundersökningar som här beskrivs. Undersökningen har genomförts tre gånger, 2003, 2008 och 2012.

A.11 Statistikanvändning

Huvudanvändare är kommuner och landsting, de politiska partierna, organisationer, myndigheter, massmedia, den samhällsvetenskapliga forskningen och den politiskt intresserade allmänheten. Resultaten används för att belysa den lokala demokratins utveckling och funktionssätt.

A.12 Uppläggning och genomförande

Inför undersökningens genomförande skickade SCB ut information om undersökningen och en förfrågan om kontaktperson vid kommun/landsting som en webbenkät kunde skickas till. Den 27 mars 2012 skickades inloggningsuppgifter ut till de kontaktpersoner som lämnats av kommunerna och landstingen. En första påminnelse skickades ut i den 11 april. Innan den påminnelsen gick ut hade 51 procent av kommunerna och 55 procent av landstingen besvarat enkäten. Utskick av en andra påminnelse gjordes den 11 maj. Då den andra påminnelsen skickades ut hade drygt 80 procent av såväl kommunerna som landstingen besvarat enkäten. Ytterligare en påminnelse gjordes under de följande månaderna. I slutet av augusti hade svar kommit in från 254 kommuner och 17 landsting.

A.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering görs.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inga förändringar är planerade.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

SCB deklarerar kvaliteten i statistiken enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.
- (3) **Aktualitet**, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.
- (4) **Jämförbarhet och sammanvändbarhet**, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.
- (5) **Tillgänglighet och förståelighet**, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

För mer information om kvalitetsbegreppet för officiell statistik och en mer

detaljerad redovisning av innebörden i de fem huvudkomponenterna, se rapporten *Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik (MIS2001:1)* i serien *Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik*. Publikationen finns på SCB:s webbplats.

Undersökningen om den lokala demokratin i kommuner och landsting genomförs en gång per mandatperiod. Det är kommuner och landsting som är undersökningsobjekt. Mätinstrumentet är en enkät med ett 40-tal frågor som rör organisation, intern kontroll och revision, samarbetsformer, brukarrelationer, information och service samt medborgarrelationer.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

1.1.1 Objekt och population

Objekten utgörs av kommuner och landsting. Populationen omfattar Sveriges samtliga kommuner och landsting 2012.

1.1.2 Variabler

Följande variabler redovisas i statistiken:

- Faktisk majoritet
- Utskott/beredningar under fullmäktige
- Utskott/delegationer inom styrelsen
- Kommun- eller stadsdelsnämnder
- Opolitisk styrelse
- Partistöd
- Politisk sekreterare
- Revisionens ordförande
- Kommunalförbund
- Gemensam nämnd
- Gemensamt aktiebolag
- Formaliserad avtalssamverkan
- Delegering enligt speciallagstiftning
- Gemensam upphandlingsorganisation
- Offentligt-privat partnerskap (OPP)
- Överenskommelse med civila samhället
- Beslut i företag
- Bolagskoncern
- Ekonomiska mål för företag
- Brukarrepresentation
- Brukarkooperativ
- Brukarmedverkan/medskapande
- Valfrihetssystem
- Medborgarkontor
- Tjänstegaranti/servicedeklaration
- Klagomålshantering

- Kalendarium över fullmäktiges sammanträden på webbplats
- Möteshandlingar till fullmäktiges sammanträden
- Protokoll från fullmäktiges sammanträden på webbplats
- Kommunala föreskrifter
- Digitalt ärendehanteringssystem
- Debattforum på webbplats
- Möjlighet att lämna synpunkter via webbplats
- Möjlighet att skicka meddelanden till förtroendevalda på webbplats
- Information om medborgarförslag på webbplats
- Möjlighet att följa hanteringen av inlämnat medborgarförslag på webbplats
- Användning av sociala medier
- Kommunala folkomröstningar
- Folkinitiativ
- Medborgarförslag
- Antal fullmäktigesammanträden
- TV-, radio- eller webbsändningar från fullmäktigesammanträden
- Öppna nämndsammanträden
- Medborgardialoger
- Medborgarundersökning
- Råd med grupper av medborgare
- Politiskt organ för arbete med demokratifrågor
- Medel för demokratiarbete
- Demokratiredovisning

1.1.3 Statistiska mått

Statistiken redovisas i antal och förekomst/icke förekomst av aktivitet.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Statistikens variabler redovisas efter kommuner och landsting.

1.1.5 Referensstider

Referensperioderna är mandatperioderna 2006 – 2010 och 2010-2014 samt de enskilda åren 2010 och 2011.

1.2. Fullständighet

Den statistik som samlas in inom ramen för undersökningen är generell och täcker in ett stort antal former och arbetssätt inom områdena organisation, intern kontroll och revision, samarbetsformer, brukarrelationer, information och service samt medborgarrelationer. Området är brett vilket medför att undersökningen inte täcker in allt inom ovan angivna områden. Frågorna är allmänna till sin karaktär och syftar främst till att kartlägga om något finns eller inte finns snarare än undersöker omfattning och innehåll.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Undersökningen är opåverkad av urvalsfel och ramtäckningsproblem. Mätfel förekommer i de fall som kommunen eller landstingen lämnat inkorrekta uppgifter men inget tyder på att dessa eventuella fel skulle påverka statistiken nämnvärt. På kommun- och landstingsnivå håller statistiken mycket hög kvalitet. Vid summeringar av statistiken på totalnivå för varje redovisningsgrupp bör svarsbortfallet beaktas (12 % för kommuner och 15 % för landsting).

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Statistiken är totalräknad och därmed inte påverkad av urvalsosäkerheter.

2.2.2 Ramtäckning

Ramtäckningen i undersökningen är fullständig. Ingen över- eller undertäckning förekommer.

2.2.3 Mätning

Datainsamlingen skedde i form av en elektronisk enkät som skickades till kontaktpersoner vid kommuner och landsting. För att minimera mätfel vidtogs ett antal åtgärder. Bland dessa var att förbereda kommuner och landsting inför undersökningen genom att dels skicka ut information om undersökningen i förväg, dels be om en specifik kontaktperson för undersökningen. Frågorna hölls på det allmänna planet och detaljuppgifter efterfrågades i liten utsträckning. Logiska kontroller gjordes under själva ifyllandet för att minimera det partiella bortfallet. Huruvida kommunerna respektive landstingen fyllt i korrekta uppgifter finns ingen kännedom om. SCB förlitar sig på att svaren är sanningsenliga.

2.2.4 Svarsbortfall

Svarsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värde på en eller flera variabler i en undersökning inte kan hämtas in. Saknas alla värden för ett undersökningsobjekt (t.ex. person, företag, kommun osv.) är det frågan om *objektsbortfall*; saknas enbart vissa värden, handlar det om *partiellt bortfall*.

Undersökningens insamlingsperiod valdes med omsorg för att öka chansen att få in maximalt antal svar. Bortfallet summerar till 36 kommuner och 3 landsting. Detta bör beaktas vid analys av resultaten, då uppgifter som redovisas endast gäller de kommuner och de landsting som inkommit med svar.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningsfel är fel som kan uppkomma när man bearbetar det insamlade materialet, manuellt eller maskinellt.

För vissa typer av fel som uppkommer vid databeredning (dataregistrering,

kodning och granskning/rättning) kan man efter studier som bygger på upprepning av dessa moment ibland dra slutsatser om både risker och konsekvenser.

Andra bearbetningsfel beror på den ”mänskliga faktorn”, t.ex. beräkningsfel, programmeringsfel och systemfel. Risken för att de skall inträffa och den konsekvens detta får för statistiken är mycket svår att beräkna. SCB arbetar kontinuerligt för att minimera riskerna för negativ inverkan på statistikens tillförlitlighet på grund av fel som beror på den ”mänskliga faktorn”, både förebyggande och genom snabba åtgärder när sådana fel upptäcks.

För statistiken över den lokala demokratin i kommuner och landsting har inga studier genomförts kring risker och konsekvenser om bearbetningsfel. Kontinuerliga kontroller genomförs under arbetets gång för att på så sätt minimera eventuella bearbetningsfel. Efter att svaren, i elektronisk form, har kommit in till SCB skapades en del nya variabler. Vid bearbetning och analys skedde även kontroller av det insamlade datamaterialet. Bedömningen är att statistiken är relativt opåverkad av bearbetningsfel.

2.2.6 *Modellantaganden*

Inga andra modellantaganden görs än den metodik som redovisats ovan.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Osäkerhetsmått för slumpmässiga urvalsfel (vanligen 95-procentiga konfidensintervall) beräknas inte eftersom det är en totalräknad undersökning. Inte heller några andra osäkerhetsmått beräknas.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningen genomförs en gång per mandatperiod.

3.2 Framställningstid

Statistiken har flera referensperioder och tidpunkter (se avsnitt *1.1.5 Referens-tider*). Från den senaste referenstidpunkten fram till publicering är det drygt 3 månader.

3.3 Punktlighet

Publiceringen följer publiceringsplanen för Sveriges officiella statistik.

B.4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

De frågor som ställs till kommuner och landsting i undersökningen om den lokala demokratin har sitt ursprung i de undersökningar som tidigare genomförts

av Statskontoret (se punkt *A.10 Syfte och historik*). Vissa förändringar av enkäten har gjorts i syfte att öka kvaliteten och användbarheten av de insamlade uppgifterna. För en stor mängd frågor kan dock svaren från kommuner och landsting jämföras med tidigare insamlade uppgifter. Frågor som bland annat inte går att jämföra är de som behandlar partistöd, politiska sekreterare och användandet av sociala medier.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Samma frågor har ställts till alla kommuner respektive alla landsting, och många frågor har ställts till såväl kommuner som landsting. Det möjliggör jämförelser mellan olika kommuner och olika landsting.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

SCB publicerar en stor mängd statistik på landstings- och kommunnivå som kan vara intressant att använda tillsammans med statistiken över den lokala demokratin. Som exempel kan nämnas offentlig ekonomi, förtroendevalda och resultaten i allmänna val.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken tillgängliggörs via SCB:s webbplats, www.scb.se/me0002, i *Statistikdatabasen*.

5.2 Presentation

Statistiken presenteras som tabeller.

5.3 Dokumentation

Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i *Dokumentation av statistiken (SCBDOK)*. Statistikens kvalitet beskrivs i föreliggande dokument, *Beskrivning av statistiken (BaS)*. Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i *Dokumentation av mikrodata (MetaPlus)*. Samtliga dokumentationer är tillgängliga på SCB:s webbplats, www.scb.se/me0002.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Svar för enskilda kommuner och landsting för en majoritet av frågorna finns tillgängliga via SCB:s *Statistikdatabasen*, www.scb.se/me0002. Svar på övriga frågor samt bearbetningar kan beställas från SCB.

5.5 Upplysningstjänster

Förfrågningar besvaras av de personer som direkt arbetar med valstatistiken på SCB, e-post: valstatistik@scb.se.